

پدیده های مکانی و توسعه الگوی شهری

(موردی پیرامون استخر لاهیجان)

دکتر علیرضا کشور دوست   مهندس علی علمیرادی   محمدعلی رحیمی پورشیحانی نژاد
استاد یار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت   عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت   کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

چکیده:

استخر لاهیجان در جانب شرقی شهر، پای شیطانکوه واقع شده که زمین های پیرامون آن به عنوان محدوده تحقیق حاضر در نظر گرفته شده است. پدیده استخر به کمک توپوگرافی پیرامون و شیب زمین و با بهره جویی از پیشینه تاریخی و فرهنگی شهر، توسعه فیزیکی لاهیجان را به سمت خود هدایت نموده؛ سپس شعاع تأثیراتش را بر محیط اطراف افکنده. این اثر گذاری علاوه بر پیکره و کالبد محیط، در لایه های اجتماعی شهر نیز نفوذ یافته و متبلور گشته است؛ آنگاه فضایی منحصر به مکان پدید آورده که از جمله می توان تأثیر گذاری بر الگوی قدیمی شهر (تبدیل شطرنجی به شعاعی به صورت ناموزون)، تأثیر بر قیمت زمین، جدایی گزینی اکولوژیک، انباشتگی فضا از کاربری های مسکونی و تجاری، فقر خدمات آموزشی و درمانی دولتی و ... را برشمرد. در این پژوهش، کوشش بر آن است تا با بهره گیری از نرم افزار GIS و نظر خواهی از شهروندان، موارد بالا نمایانده شود و راهکارهای بهبود فضایی در شهر لاهیجان مورد بررسی قرار گیرد.

کلید واژه: استخر، الگوی شعاعی، قیمت زمین، جدایی گزینی اکولوژیک

۱- مقدمه:

توجه به یک پدیده در جریان توسعه شهر، خصوصا برای نخستین بار در نوع خود، لزوماً آگاهانه صورت نمی پذیرد؛ گاهی به صورت اتفاقی، گاهی با پیروی از رویدادها و جریانات تاریخی و فرهنگی که در اذهان ناخودآگاه مردمانش نقش بسته و سینه به سینه انتقال یافته است صورت می پذیرد و در امتداد آن به شکل تکامل یافته تر و همگام با پیشرفت تکنولوژی، به یکباره بروز و ظهور می نماید. گاهی نیز بر اثر ترکیب چند پدیده و در قالب یک سیستم واحد و مکمل، موجب شکوفایی و رونق بخشی از شهر می گردد؛ همانند استخر لاهیجان که شیطان کوه، تله کابین، آبشار مصنوعی، توپوگرافی پیرامون، شبکه راهها، مورفولوژی و کاربری زمین و ... را تحت سیطره و فرمان خود در آورده است و خود در مرکز قرار گرفته و بر پیرامون فرمانروایی می کند. نقش پدیده ها در همگرایی خطوط معابر اصلی به سمت خود و به تبع آن، تمرکز فعالیتها، تراکم انسانی، همچنین به عنوان مبدأ آغاز تحولات و صدور آن از مجاری ارتباطی به پیرامون، غیر قابل انکار است و هرچه به سمت پدیده پیش می رویم بر شدت، تنوع و کیفیت آن افزوده می شود، بنابراین ریخت متفاوتی به بخشی از شهر می بخشد که لزوماً اندیشیده نیست و می توان در نهایت آشفتگی در شکل پذیری و مکان گزینی - محدودیت های مکانی و زمانی سبب می شوند تا الگوی خود به خودی شهر به صورت نسبی تکوین یابد نه به طور مطلق - نظمی مستتر در آن را کشف نمود، بر قوانین حاکم بر آن جهت برنامه ریزی آینده، سازماندهی و پوشش نواقص احاطه یافت. تفاوت در کیفیت زندگی مردم (جدایی گزینی اکولوژیک، اجاره بهاء و قیمت زمین) و رفتار آنها، فرصتها و چالشهایی که به این طریق با آن مواجه خواهند شد و آسیبهای احتمالی از جمله پیامدهای قابل تأمل می باشد. توسعه هدفمند به موازات علل و نتایج پیدایش اولیه در جهت تولد فضایی مطلوب، جلوگیری از تناقض سیر و جریان الگو با ملاحظات جغرافیایی و توپوگرافیکی و اقلیمی و کاهش هزینه های تمثیلی در جهت اصلاحات احتمالی، مستلزم نگاه عمیق تر و موشکافانه تری می باشد.

۲- مواد و روش ها:

روش انجام تحقیق از نوع توصیفی تحلیلی می باشد جهت انجام آن ابتدا به عوامل تاثیر گذار در شکل گیری الگوی پیرامون استخر پرداخته شده و سپس تبعات ناشی از آن بخصوص تاثیر بر قیمت زمین و شعاعی شدن با استفاده از ابزارهای پرسشنامه، نرم افزار GIS و EXCEL، بر اساس داده های به دست آمده از عملیات میدانی، مورد تحلیل قرار گرفته است؛ در این راستا تعداد ۱۰۰ پرسشنامه طراحی شده در محدوده تحقیق (در جامعه آماری لاهیجان و در پیرامون استخر به عنوان حجم نمونه) توسط شهروندان تکمیل گردیده است. مراحل تولید نقشه GIS:

- ۱- زمین مرجع کردن نقشه (ژئورفرنس) ۲- ایجاد لایه های اطلاعاتی ۳- رقومی سازی ۴- ایجاد فیلد قیمت زمین ۵- تجزیه و تحلیل GIS
- لازم به ذکر است که قیمت زمین در عملیات میدانی و مصاحبه با بنگاه های معاملات ملکی در محدوده تحقیق حاصل شد.

۳- نقش نشستگاه طبیعی شهر در پیدایش الگوی شعاعی:

مهمترین عامل تأثیر گذار در مورفولوژی شهری، زیرساخت مکانی و نشستگاه شهر است، چرا که به رغم رشد اقتصادی و تکنیکی، هنوز جایگاه عوامل طبیعی را در ساخت و بافت و شکل پذیری شهر ها نمی توان دست کم گرفت و هر عارضه جغرافیایی طبیعی مکانی، اعم از رود و جنگل و آب ... می تواند در ساختار مورفولوژی شهر اثر بگذارد. (فرید، ۱۳۷۳، ص ۱۲۵)

زمانی که شهر در کنار عارضه های خاص جغرافیایی، آب، جنگل، کوه و ... جایگزین شود. توسعه هماهنگ دایره وار شهر حداقل در بخشی از آن ناممکن خواهد بود، در این صورت برای شهر نقشه نیمه شعاعی و یا نیمه دایره ای پیاده می شود مانند آمستردام هلند. (فرید، ۱۳۷۳، ص ۱۰۶)

همانند شهر لاهیجان که شیطانکوه باعث نیمه شعاعی شدن بافت اطراف استخر گردیده است.

استخر به کمک توپوگرافی، شیب زمین و تحمیل الگوی شعاعی، موجب رونق زمین های پیرامون گردیده، به طورمثال کشیده شدن خیابانهای متعدد به سوی استخر، مساحت زمین های ((بزرگ)) را افزایش داده و دسترسی ها را بیشتر نموده؛ به عبارتی زمین های محبوس را از بند عدم دسترسی رها ساخته است. (جدول ۳-۱)

جدول ۳-۱- برداشت های پرسشنامه ای

موافق	مخالف	
۷۸%	۲۲%	تأثیر مدل شبکه بندی خیابان بر دسترسی زمین های در شعاع دورتر (حدود ۶۰۰ متر) به استخر .
۸۲%	۱۸%	نقش مدل شبکه بندی خیابان و افزایش مساحت زمین های ((بزرگ)) و قابل دسترسی به استخر .
۸۸%	۱۲%	نقش مدل شبکه بندی خیابان در افزایش مساحت زمین های با قابلیت تجاری .

منبع: نگارنده

در میان الگوهای شهری، الگوهایی که به دور یک هسته مرکزی توسعه می یابند، گذشته از اینکه این توسعه الگو بر اساس طرحی اندیشیده باشد یا نه، شکل اولیه هسته مرکزی در تقارن شعاع های پیرامون و جهات توسعه بسیار مؤثر است؛ اگر هسته مرکزی از یک شکل هندسی منتظم برخوردار باشد جهات توسعه آن مشخص تر و منظم تر از جهات توسعه یک هسته مرکزی غیر منتظم می باشد. نکته دیگری که اهمیت فراوانی دارد وسعت هسته مرکزی می باشد یعنی هر چه وسعت آن بیشتر باشد زمان بیشتری برای نمایاندن تأثیرات هسته بر پیرامون نیاز است و با توجه به موانع طبیعی و شرایط اقتصادی، سیاسی و تکنولوژیک شاید سالها به طول انجامد.

بنابر این نتیجه می گیریم اگر هسته مرکزی وسعت تقریباً زیاد و شکل غیر منتظم داشته و طرحی اندیشیده در پیرامون آن اجرا نشده باشد؛ به دلیل موانع طبیعی و شرایط اقتصادی، تکمیل الگوی متأثر سالها زمان می برد و توسعه در جهات مختلف در مراحل زمانی مختلف صورت می گیرد، بنابراین تأثیرگذاری آن غیر ملموس به نظر می رسد و عوامل زیادی را مؤثر نشان می دهد.

به دلیل وسعت هسته مرکزی و صرف زمان زیاد جهت تکمیل الگوی پیرامون و حتی غلبه بر موانع طبیعی، فازهایی که زودتر تکمیل می شوند اولاً از شرایط توپوگرافیکی برتری برخوردار بوده اند که در اولویت توجه قرار گرفته اند نائیا به خاطر قدمت کمی بیشتر از جهات دیگر توسعه فیزیکی و تکمیل نقش پذیری، از اعتبار بیشتری برخوردارند؛ خیابان های جنوب استخر از شیب خوبی برخوردار بوده و زودتر تشکیل گردیده اما خیابانهای سمت شمال استخر در ارتفاع پائین تری بوده و دیرتر تشکیل گردیده اند بنابراین ارزش زمین هم در جنوب استخر بیشتر از شمال آن است.

نقاط شهری لزوماً بر اساس الگوهای از پیش طراحی شده به وجود نیامده اند به همین جهت شکل بندی خیابانها از نظر زوایا و انحناء خطوط متقارن و موزون نمی باشند.

اصلی ترین عامل شکل گیری الگویی خاص به صورت خودجوش، بستر طبیعی آن می باشد مثلاً وجود یک رودخانه شهر را در امتداد خود می گستراند و الگوی خطی را به وجود می آورد.

در سرزمین های مسطح و هموار یا با شیب ملایم و بدون هیچ عارضه توپوگرافیکی معمولاً الگوهای شطرنجی و شعاعی شکل می گیرند. تأثیر گذاری یک مرکز را می توان از آن جهت اندازه گیری نمود که زمین های پیرامون حتی از فواصل دورتر سعی می کنند هرچه بیشتر راهی به سوی مرکز بیابند و از مزایای مرکز بهره مند شوند. مسیرهای کشیده شده به پیرامون از جانب مرکز، در واقع زمین های بی بهره از رونق و محبوس را، رونق می بخشد و از تعداد این گونه مسیرها می توان به توان هسته مرکزی پی برد.

هنگامیکه وسعت هسته مرکزی زیاد بوده و امکان تسلط دید بر تمامی خیابانهای منشعب وجود نداشته باشد از راه های غیر مستقیم می توان به وجود الگوی شعاعی پی برد به طورمثال نزدیکترین راه از هر خیابان منشعب از مرکز به خیابانهای جهات دیگر (به جز خیابانهای همجوار) عبور از خود مرکز می باشد و مسیری نزدیکتر وجود ندارد که در مورد الگوی پیرامون استخر این قضیه صادق است. (جدول ۳-۲)

موقعیت جغرافیایی یک شهر چنانچه با دیگر عوامل لازم در هماهنگی باشد، می تواند به نوبه خود در تکوین نقش معینی برای شهر، مؤثر باشد. بسیاری از شهرهای ایران رشد فضایی و اهمیت یافتن خود را مدیون موقعیت جغرافیایی خود هستند. (رهنمایی، ۱۳۸۷، ص ۴۲)

جدول ۳-۲- برداشت های پرسشنامه ای

درصد	نزدیکترین راه از خیابان های استخر به دیگر خیابانهای پیرامون (به جز خیابانهای همجوار)
٪۷۱	خود استخر
٪۲۹	راه نزدیک تر

منبع: نگارنده

۴- اگر استخر در مکان فعلی وجود نداشت

با وجود شیطانکوه، آبشار مصنوعی، بام سبز، تله کابین و ... در کنار استخر که البته کاملاً هماهنگ با هم یک محدوده جاذب را به وجود آورده اند ممکن است این مطلب بیان گردد که الگوی شهری به وجود آمده که مسلماً قیمت زمین نیز از آن متأثر شده ربطی به استخر ندارد یا استخر نسبت به پدیده های ذکر شده نقش کمتری در پیدایش و توسعه الگو داشته است. در پاسخ باید این سؤال مطرح شود آیا اگر استخر در مکان فعلی وجود نداشت شبکه خیابانها که اساس الگوی شهری می باشند به صورت کنونی در محدوده فعلی شکل می گرفت؟

آیا اگر استخر وجود نداشت، آبشار مصنوعی که آب مورد نیاز خود را از استخر تأمین می کند وجود داشت؟ شیطانکوه هم به خاطر اینکه می توان از بالای آن چشم انداز استخر و نقاط شهری را نظاره گر شد اهمیت پیدا نموده درغیراینصورت مانند قسمت های دیگر کوهپایه های شرقی لاهیجان اتفاق خاصی در پیرامون آن رخ نمی داد و تنها محور ارتباطی لاهیجان به لنگرود از پای آن می گذشت و شاید بسیاری از کاربری های تجاری و مسکونی روبه محور ارتباطی و پشت به شیطانکوه استقرار می یافتند. و اصلاً شیطانکوه قابل دسترسی نبود. (جدول ۴-۱)

جدول ۴-۱- برداشت های پرسشنامه ای

درصد	شکل بندی خیابانهای محدوده تحقیق در صورت عدم وجود استخر
٪۱۲	به صورت کنونی
٪۵۱	تنها محور لاهیجان-لنگرود با خیابانهای فرعی کمتر
٪۳۷	مشخص نیست

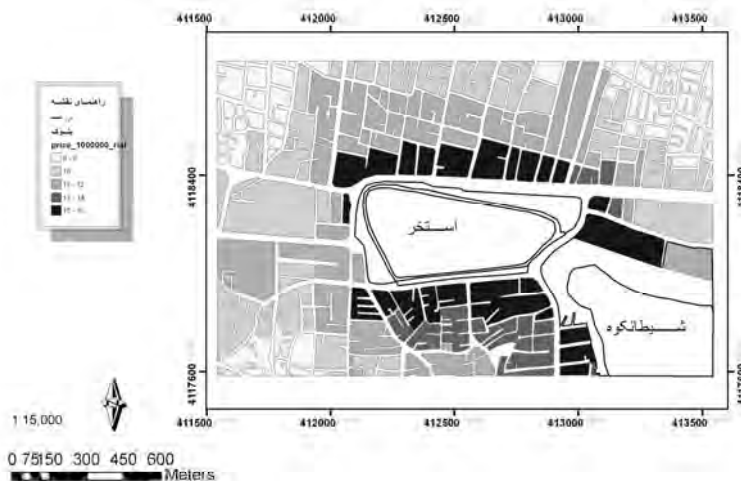
منبع: نگارنده

البته اگر کوه هم در جوار استخر نبود، استخر هم به تنهایی قادر به تأثیر گذاری نبود زیرا از بالای شیطان کوه نمای چشم انداز بر سرعت تأثیر گذاری و شدت آن افزوده است.

۵- قیمت زمین

تغییر ارزش زمین و مستغلات شهری و در نتیجه پدیده ارزش اضافی، کم و بیش در بلند مدت، طبیعت، شدت کاربری و تغییر فضای شهری را تعیین می کند و این تغییر به نوبه خود ارزش اضافی را توجیه و تقویت خواهد کرد. گران ترین زمین باید سودمندترین و در نتیجه مورد استفاده ترین باشد و از طریق کاربری ها و فعالیت ها، بیشترین پاداش را به بار آورد و

نقشه ۵-۱- قیمت زمین پیرامون استخر لاهیجان

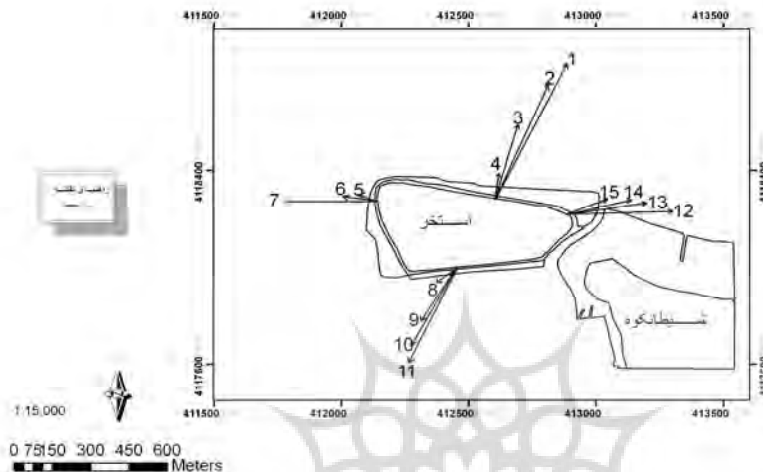

ترسیم: نگارنده

چون از چنین امتیازی به طور کامل برخوردار است خود اوست که بالاترین ارزشها را به دست می آورد. (باستیه, ۱۳۷۷, ۲۹۴)

تأثیر استخر بر قیمت زمین پس از برداشت های میدانی توسط نقشه و نمودار زیر نشان داده شده است البته در افزایش قیمت واقعی زمین، باور مردم نسبت به ارزشمندی زمین های محدوده ای از شهر نقش بسزایی دارد.

نقشه ۵-۲- رابطه فاصله و قیمت زمین پیرامون استخر لاهیجان

ترسیم: نگارنده

جدول ۵-۱- قیمت زمین به ازای یک مترمربع در جهات و فواصل مختلف از استخر

جهت	شماره	فاصله از استخر (متر)	قیمت (میلیون ریال)
شمال استخر	1	617.27	8
	2	511.78	10
	3	317.83	12
غرب استخر	4	105.87	16
	5	76.09	16
	6	133.76	12
جنوب استخر	7	373.52	10
	8	99.21	16
	9	261.59	14
شرق استخر	10	372.65	12
	11	435.42	10
	12	403.79	10
	13	308.49	12
	14	263.03	14
	15	177.81	16

منبع: نگارنده

نمودار ۵-۲- فاصله- قیمت شمال استخر

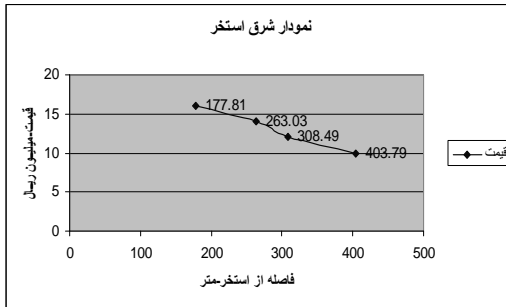
ترسیم: نگارنده

نمودار ۵-۱- فاصله- قیمت جنوب استخر

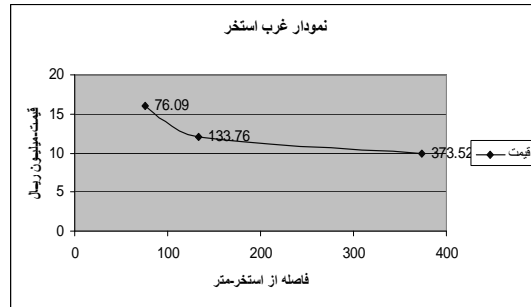
ترسیم: نگارنده

نمودار ۵-۴-فاصله-قیمت شرق استخر

ترسیم: نگارنده

نمودار ۵-۳-فاصله-قیمت غرب استخر

ترسیم: نگارنده

نقشه و نمودارها نشان می‌دهند که با نزدیک شدن به استخر قیمت زمین افزایش می‌یابد. (جدول ۵-۲)

جدول ۵-۲- برداشت های پرسشنامه ای

افزایش قیمت زمین ها با نزدیک تر شدن به استخر.	
موافق	۸۵%
مخالف	۱۵%

منبع: نگارنده

۶- شبکه شعاعی در ادامه شبکه شطرنجی

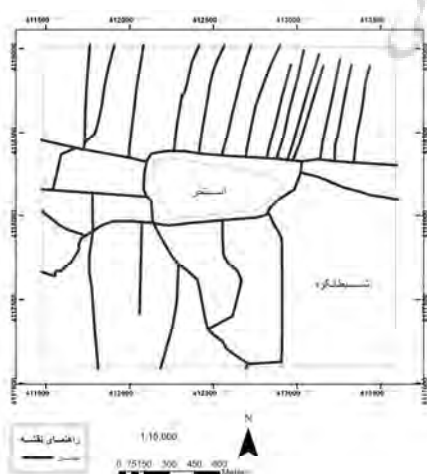
لاهیجان به دلیل محصور بودن از سه طرف ، در مشرق به واسطه استخر ، در جنوب به واسطه کوه و در مغرب به واسطه رودخانه (معروف به لاهیجان رودخانه) از موقعیت نظامی ممتازی در گذشته برخوردار بوده و به همین دلیل تختگاه حاکمان پیشین شرق گیلان (بیه پیش) بوده است . بافت لاهیجان در طول تاریخ داخل این محدوده شکل گرفته است که در زمان پهلوی با ایجاد شبکه مشبک راه ها (معروف به مهر پهلوی) انسجام بافت آن از هم گسسته شد اما پس از گرایش شهر به سوی استخر ، شهر به سمت شعاعی شدن پیش رفت .

سلسله مراتب شبکه ارتباطی از نظروظیفه و اهمیت:

- ۱- آزادراه یا اتوبان ۲- بزرگراه یا اتوبان شهری ۳- خیابان اصلی درجه یک عبوری یا شاهراه ۴- خیابان اصلی ۵- خیابان جمع و پخش کننده ۶- خیابان فرعی بن بازو فرعی بن بست (محلی) ۷- فرعی پیاده (ماشین رو) ۸- دسترسی پیاده و دوچرخه (قریب، ۱۳۸۷، ص ۱۶)

خیابانهای نقشه با توجه به سلسله مراتب خیابانها، خیابانهای اصلی و جمع و پخش کننده در نظر گرفته شده است.

نقشه ۶-۱- الگوی شطرنجی بافت قدیم لاهیجان نقشه

ت

ترسیم: نگارنده

۷- تبعات موردی الگوی شکل یافته در پیرامون استخر

- جذب توریست
- تجمع کاربری های خدمات دهنده به گردشگران (نظیر مواد غذایی)
- به عنوان نمادشناسه شهر لاهیجان (جدول ۷-۱)

جدول ۷-۱- برداشت های پرسشنامه ای

مخالف	موافق	نقش نماد و شناسه بودن استخر در افزایش قیمت زمین های پیرامون .
%۲۱	%۷۹	

منبع: نگارنده

- مکان تجمع ورزشی برای شهروندان
- مکان مناسبی برای ایجاد نمایشگاه های فصلی و بازارچه ها
- عامل در آمد زا برای شهرداری و اقتصاد شهر
- تأثیر بر سیستم حمل و نقل و تاکسیرانی
- مکانی برای تفریح شهروندان
- مرجع آدرس یابی برای خیابانهای اطراف
- مکان مناسب برای گذران اوقات بازنشستگان
- مکانی امن و ارزان جهت استقرار شبانگاهی مسافران فصلی که شهرهای همجوار فاقد چنین موقعیتی هستند.
- رونق ورزشهای آبی در لاهیجان نظیر قایق رانی و ماهی گیری ...
- تأثیر میکروکلیمایی در محدوده
- رقابت متمولان برای بدست آوردن زمین های دور استخر به علت موقعیت ممتاز
- ایجاد میلمان شهری جدید در اطراف استخر
- ایجاد اولین ساختمان ها در پیرامون استخر (اولین در نما و ظاهر و مصالح)
- مکان مناسب برای استقرار بیل بوردهای تبلیغاتی
- علت وجودی آبشار مصنوعی
- محل در آمد برای دست فروشان و دوره گردان اطراف
- گرانی ارزاق عمومی برای شهروندان هنگام ورود گردشگران
- تحمیل ترافیک موضعی برشهر

۸- برآیند و پیشنهادها

نقشه شهر بازتاب معتقدات، باورها و طرز تفکر و اندیشه مردمی است که در محدوده جغرافیایی شهر زندگی می کنند. (فرید، ۱۳۷۳، ص ۹۴) ارنست برگس، از مکتب شهری شیکاگو، به دنبال توجه خاصی که تأثیر شرایط آب و هوایی بر توسعه و تکامل جمعیت شهر دارد، گسترش شهرها را به صورت دایره ای شکل فرض می کند و حداکثر توسعه و انبساط شهر را به صورت دایره متداخل نشان می دهد. (ساعدلو، ۱۳۵۲، ص ۵) نقشه شهر می تواند پاسخگوی نقشی باشد که شهر در آینده به عهده خواهد گرفت. (فرید، ۱۳۷۳، ص ۹۶)

در مورد استخر می تواند راه های مواصلاتی به آن و تأمین رفاه برای گردشگران و شهروندان مدنظر قرار گیرد و احداث ساختمانها به گونه ای همگرا با مجموعه که محل آن نبوده، صورت پذیرد بلکه مکمل نقش استخر باشد. به طور مثال مصالح به کار رفته در ساختمانها و رنگ آنها در هارمونی نسبی با محیط باشد.

ساختمان سازی در بخش کوهستانی جنوب و جنوب شرقی استخر در بلند مدت علت وجودی مرغوبیت زمین را از نظر چشم انداز زیبا و ازدحام کم از دست خواهد داد.

همچنین برای ساختمان سازی عمودی در جهت کوه باید حدی قائل شد تا چشم انداز کوه از بین نرود. در هر یک از جهات ۴ گانه استخر قیمت زمین از ویژگی ها و عواملی که در آن جهت اثر گذارند، تأثیر پذیرفته است مثلا در جنوب استخر، شیب زمین تعیین کننده می باشد یا در غرب استخر، نزدیکی به شهر و سازمانها در ارزش زمین تأثیر دارد اما در میان تمام عوامل، استخر قوی تر از تمام عناصر عمل

نموده است بنابراین جهت بهبود فضای شهری لاهیجان و تعدیل قیمت زمین و اجاره بهای مناطق مختلف شهر موارد زیر پیشنهاد می گردد؛ در صورت اجرا می تواند در کیفیت زندگی مردم و برقراری عدالت اجتماعی نقش مستقیم داشته باشد.

- ۱- احیاء معماری بافت قدیم و تبدیل خانه های تاریخی به موزه های فرهنگی معماری و مردم شناسی
- ۲- ایجاد هسته های جاذب جدید نظیر استخر، پارک و ...
- ۳- مکان یابی و جانمایی مراکز درمانی و آموزشی عمومی در پیرامون استخر با رعایت فاصله دسترسی متوازن
- ۴- استفاده از نظرات مردم و متخصصان شهر جهت برنامه ریزی آتی
- ۵- تدوین برنامه ریزی انعطاف پذیر و قابل انطباق با جریانات آینده و تحولات تکنولوژیک
- ۶- تعیین الگوی موزون و متقارن شهر جهت توسعه فیزیکی پیشنهادی (فواید الگوی متقارن شهری: صرفه جویی در هزینه های خدمات رسانی (اعم از سخت افزاری و نرم افزاری)، حمل و نقل آسان، سهولت آدرس یابی، ایجاد قطعات هندسی و عدم پیش آمدگی و قناسی زمین، زیباشدن سیمای شهری، سهولت در احداث زهکش و هدایت سیلاب، ترافیک سبک، جلوگیری از اتلاف انرژی و هزینه (همواره نزدیکترین راه، مستقیم ترین آن است)).
- ۷- برنامه ریزی جهت مرتفع نمودن مشکل تهیه ارزاق عمومی شهروندان در فصول گردشگر پذیر (از نظر فراوانی کالا و قیمت)
- ۸- ایجاد کمپینگ جهت اسکان مسافران فصلی
- ۹- ایجاد کمربندیهایی که شعاع ها به هم مرتبط شوند تا در آینده بتوانند حجم ترافیک را توزیع نمایند.
- ۱۰- استفاده از دیدگاه سیستمی و تعامل با محیط و در نظر گرفتن حوزه نفوذ در امر برنامه ریزی

۹- منابع

- ۱- باستیه، ژان و برنارد دزر، ۱۳۷۷، شهر، ترجمه علی اشرفی، تهران، انتشارات دانشگاه هنر
- ۲- پاپلی یزدی، محمدحسین و حسین رجبی سناجردی، ۱۳۸۶، نظریه های شهروپیرامون، تهران، انتشارات سمت
- ۳- رهنمایی، محمدتقی، ۱۳۸۷، مجموعه مباحث و روشهای شهرسازی جغرافیه، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران
- ۴- ساعدلو، هوشنگ، ۱۳۵۲، مقدمه ای بر پژوهش های برنامه ریزی منطقه ای، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- ۵- شکوئی، حسین، ۱۳۸۵، اندیشه های نو در فلسفه جغرافیا، جلد دوم فلسفه های محیطی و مکتب های جغرافیایی، تهران، موسسه جغرافیایی و کارتوگرافی
- ۶- شکوئی، حسین و سید مهدی موسی کاظمی، ۱۳۸۴، مبانی جغرافیایی شهری، تهران، انتشارات پیام نور
- ۷- فرید، ید ا.، ۱۳۷۳، جغرافیا و شهر شناسی، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز
- ۸- قریب، فریدون، ۱۳۸۷، شبکه ارتباطی در طراحی شهری، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- ۹- کشور دوست، علیرضا و قربان فاخته، ۱۳۸۵، گیلانشهرها، رشت، انتشارات وارسته
- ۱۰- لینچ، کوین، ۱۳۸۵، سیمای شهر، ترجمه منوچهر مزینی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- ۱۱- هیراسکار، جی. کی، ۱۳۷۲، درآمدی بر مبانی برنامه ریزی شهری، تهران، انتشارات تربیت معلم

The role of spatial phenomenon in emerging and extending Urban Models (the case around lahijan pool)

Dr. Alireza Keshvardoust

Professor of Azad Islamic University- Rasht Campus

Ali Alimoradi

Master Science Degree in Urban Planning and Design and Regional

Mohammadali Rahimipour Sheykhanj Nejad

Master Science Degree in Geography and Urban Planning

Abstract

Lahijan's pool, in its east side, is located near Sheytankouh that grounds around it is under this research. Pool phenomenon with the assist of around topography and ground steep and by utilizing city historical and cultural caused in physical developing, then it extended its effective ray on the around environment. This influence in addition to the form of environment, is glittered in social layers; after that it created a unique space that we can illustrate: affecting on old city model (inharmonic transforming checker to ray), influencing on ground price, ecologic separation, accumulating the space of housing and traditional application, poverty of educational and governmental therapeutic services, ... In this research, we try by utilizing GIS software and making questionnaires of citizens, show aforementioned subjects and assess the spatial improving approaches in Lahijan.

Key Words: Pool; Ray Model; Ground Price; Ecologic Separation.